ВИДИ РІШЕНЬ, ЯКІ МОЖЕ ПРИЙНЯТИ ПОЛІГРАФОЛОГ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ОБРАНОГО ВИДУ НИМ ТЕХНІКИ ТЕСТУВАННЯ НА ПОЛІГРАФІ ТА ОТРИМАННЯ НЕГАТИВНОГО РЕЗУЛЬТАТУ ПІСЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ПОЛІГРАФІ[1]

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.6.2023.02[1] Check for updates

Анотація. Як правильно прочитати висновок поліграфолога і чому його формулювання залежить від обраної техніки тестування? Тези О. А. Назарова класифікують можливі рішення фахівця та пропонують для них україномовну термінологію. Вихідною є позиція Американської асоціації поліграфологів (APA): перевірки на поліграфі, проведені та інтерпретовані за документованою й затвердженою процедурою, мають доказову цінність для кримінальних розслідувань, роботи з правопорушниками та відбору кандидатів на посади, що потребують довіри громадськості, а стандарти практики й типові політики APA задають орієнтир професійної процедури. Для класичного поліграфа виокремлено вісім висновків: No Opinion/Inconclusive; Deception Indicated (DI) і No Deception Indicated (NDI), які автор передає як «психологічну установку на приховування виявлено / не виявлено»; Significant Physiological Responses (SPR) і No Significant Physiological Responses (NSPR); Recognition Indicated (RI) і No Recognition Indicated (NRI); Purposeful Non-Cooperation (PNC). Для поліграфа EyeDetect наведено висновки Credible, Not Credible (Deceptive) та Not Credible (Random Responses) з українськими відповідниками через поняття когнітивного навантаження на приховування. За Назаровим, у світі налічується 16 валідних і надійних форматів тестів для класичного поліграфа, поділених на доказові методики, методики для парного тестування та дослідницькі, які в межах груп бувають однотемними й багатотемними. Окремо описано формати EyeDetect (багатотемні MCT, AMCT, HMCT; однотемні DLC, DLC 2, HDLC; історичний RCT) і тести застосунку VerifEye (V3R, V4R). Ключова частина тез розмежовує умови застосування висновків: DI доречний для однотемних технік з питаннями порівняння за стабільних, придатних до інтерпретації даних; SPR використовують у багатотемних і скринінгових дослідженнях, де валідність технік нижча, тож коректніше повідомляти про фізіологічну реакцію, а не про намір обману; RI застосовують у тесті на приховану інформацію (CIT), що замінив GKT, оцінює пам'ять про деталі злочину і не придатний для скринінгу; Not Credible стосується EyeDetect і VerifEye. Матеріал допомагає слідчим, суддям і адвокатам правильно тлумачити висновок поліграфолога й оцінювати його фаховість.

Ключові слова: висновок поліграфолога, Deception Indicated, Significant Physiological Responses, Recognition Indicated, Purposeful Non-Cooperation, тест на приховану інформацію (CIT), EyeDetect, VerifEye, валідні формати тестів, стандарти практики APA, психологічна установка на приховування.

Types of Decisions a Polygraph Examiner Can Make Depending on the Testing Technique Chosen and on Obtaining a Negative Result of a Polygraph Examination

Nazarov O. A.

Abstract. Investigators, judges and lawyers often misread polygraph conclusions because their wording depends on the testing technique used. In these theses Nazarov O. A. classifies the decisions

an examiner may reach and proposes Ukrainian terminology for them. The starting point is the position of the American Polygraph Association that examinations conducted and interpreted under documented and approved procedures have evidentiary value for criminal investigations, offender management and the selection of candidates for positions of public trust. Eight conclusions are identified for the conventional polygraph: No Opinion/Inconclusive, Deception Indicated and No Deception Indicated (rendered in Ukrainian as a psychological set to conceal detected or not detected), Significant and No Significant Physiological Responses, Recognition Indicated and No Recognition Indicated, and Purposeful Non-Cooperation. For EyeDetect the author lists Credible, Not Credible (Deceptive) and Not Credible (Random Responses), translated through the notion of cognitive load associated with concealment. Sixteen validated formats for the conventional polygraph are grouped into evidentiary, paired-testing and investigative techniques; EyeDetect formats (MCT, AMCT, HMCT, DLC, DLC 2, HDLC) and VerifEye tests (V3R, V4R) are described separately. The theses specify when each decision applies: DI for single-issue comparison question tests with stable, interpretable data; SPR for multiple-issue and screening tests, where lower validity makes it more accurate to report a reaction than an intent to deceive; RI for the Concealed Information Test, which assesses memory of crime details and is unsuitable for screening; and Not Credible for EyeDetect and VerifEye. The work helps legal professionals interpret polygraph conclusions and judge an examiner's competence.

Keywords: polygraph examiner's decision, Deception Indicated, Significant Physiological Responses, Recognition Indicated, Purposeful Non-Cooperation, Concealed Information Test, EyeDetect, VerifEye, validated test formats, APA Standards of Practice, legal interpretation of polygraph results.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 21.11.2023; у номері — 31.12.2023; DOI:* ***10.53672/ej.6.2023.02***[1].

Повний текст

Бібліографічний опис: Назаров О.А. Види рішень, які може прийняти поліграфолог в залежності від обраного виду ним техніки тестування на поліграфі та отримання негативного результату після дослідження на поліграфі (наукові тези). Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці. 2023. Т. 8, № 6 (48). Дата публікації: 31.12.2023.

Стандарти практики APA встановлюють одні з найвищих професійних вимог до своїх членів, щоб гарантувати, що їхні послуги на поліграфі є цінними, надійними та просувають етично відповідальну практику. APA також розробляє різні типові політики, що відображають сучасне розуміння кращих практик, і робить їх широко доступними, щоб поліграфологи (як члени APA, так і не члени) та їхні клієнти могли знати, що є дійсним професійним процесом перевірки на поліграфі. APA вважає, що добре поінформовані департаменти, агенції та клієнти наполягатимуть на тому, щоб поліграфологи у різних країнах надавали їм професійні послуги на поліграфі.

На теперішній час існують 8 висновків поліграфолога в залежності від застосованих валідних та надійних форматів тестів на класичному поліграфі:

1) No Opinion (не має висновку) або Inconclusive (не визначений результат),

2) Deception Indicated (DI) (обман виявлено або українська версія "психологічна установка на приховування виявлена", яка адаптована до вітчизняної системи наукових психологічних знань),

3) No Deception Indicated (NDI) (обман не виявлено або українська версія "психологічна установка на приховування не виявлена", яка адаптована до вітчизняної системи наукових психологічних знань),

4) Significant Physiological Responses (SPR або SR) (**значні** реакції виявлено),

5) No Significant Physiological Responses (NSPR або NSR) (**значні** реакції не виявлено),

6) Recognition Indicated (RI) (**впізнавання** виявлено),

7) No Recognition Indicated (NRI) (**впізнавання** не виявлено),

8) Purposeful non-cooperation (PNC) (навмисне небажання співпрацювати).

Окремо виділяються висновки, які можуть бути отримані на сучасному поліграфі EyeDetect:

1) Not Credible (Deceptive) (не заслуговує на довіру (оманливість виявлено), українська версія - когнітивне навантаження на приховування виявлено, яка адаптована до вітчизняної системи наукових психологічних знань),

2) Credible (Truthful) - (відповіді достовірні (правдивий), українська версія - когнітивне навантаження на приховування не виявлено, яка адаптована до вітчизняної системи наукових психологічних знань),

3) Not Credible (Random Responses) - (не заслуговує на довіру (надавав випадкові відповіді), українська версія - когнітивне навантаження на приховування виявлено з уточненням (вказується яким самим: випадкові відповіді, затримка при наданні відповідей тощо), яка адаптована до вітчизняної системи наукових психологічних знань).

Валідних та надійних форматів поліграфологічних тестів до класичного поліграфу (реєструються показники діяльності вегетативної нервової системи або нейрофізіологічні механізми психічних процесів при наданні відповіді особою на тестові питання) у світі нараховується 16 (вказані у таблиці) і вони поділяються на 3 групи: 1) доказові методики, 2) методики для парного тестування, 3) дослідницькі методики. В рамках кожної групи методик тести можуть поділятися додатково на однотемні та багатотемні в залежності від мети тестування на поліграфі.

Таблиця 1. Середнє значення (стандартне відхилення) і {95% довірчі інтервали} для правильних рішень (CD) і невизначених результатів (INC) валідних поліграфологічних методик.

Evidentiary Techniques/TDA Method Доказові методики / метод аналізу тестових даних	Paired Testing Techniques/TDA Method Методики для парного тестування / метод аналізу тестових даних	Investigative Techniques/TDA Method Дослідницькі методики / метод аналізу тестових даних
Federal You-Phase / ESS[1] CD = .904 (.032) {.841 to .966} INC = .192 (.033) {.127 to .256}	**AFMGQT[4,8] / ESS[5]** CD = .875 (.039) {.798 to .953} INC = .170 (.036) {.100 to .241}	**AFMGQT[6,8] / 7 position** CD = .817 (.042) {.734 to .900} INC = .197 (.030) {.138 to .255}
Event-Specific ZCT / ESS CD = .921 (.028) {.866 to .977} INC = .098 (.030) {.039 to .157}	**Backster You-Phase / Backster** CD = .862 (.037) {.787 to .932} INC = .196 (.040) {.117 to .275}	**CIT[7] / Lykken Scoring** CD = .823 (.041) {.744 to .903}INC = NA
IZCT / Horizontal[2] CD = .994 (.008) {.978 to .999} INC = .033 (.019) {.001 to .069}	**Federal You-Phase / 7 position** CD = .883 (.035) {.813 to .952} INC = .168 (.037) {.096 to .241}	**DLST (TES)[8] / 7 position** CD = .844 (.039) {.768 to .920} INC = .088 (.028) {.034 to .142}
MQTZCT / Matte[3] CD = .994 (.013) {.968 to .999} INC = .029 (.015) {.001 to .058}	**Federal ZCT / 7 position** CD = .860 (.037) {.801 to .945} INC = .171 (.040) {.113 to .269}	**DLST (TES)[8] / ESS** CD = .858 (.037) {.786 to .930} INC = .090 (.026) {.039 to .142}
Utah ZCT DLT / Utah CD = .902 (.031) {.841 to .962} INC = .073 (.025) {.023 to .122}	**Federal ZCT / 7 pos. evidentiary** CD = .880 (.034) {.813 to .948} INC = .085 (.029) {.028 to .141}	–
Utah ZCT PLT / Utah CD = .931 (.026) {.879 to .983} INC = .077 (.028) {.022 to .133}	–	–
Utah ZCT Combined / Utah CD = .930 (.026) {.875to .984} INC = .107 (.028) {.048 to .165}	–	–

Також окремо виділяється **група форматів тестів сучасного поліграфа EyeDetect**, яка має назву скринінгові/діагностичні формати та поділяється на багатотемні і однотемні тести:

1. Багатотемні тести (Multi-issue Comparison Test, скор. MCT) - 3R-4R MCT і 3R-4R MCT audio (AMCT) для слабо бачащих осіб та Hybrid MCT (HMCT) для версії поліграфа EyeDetect+ 2.0. Також існує формат тесту RCT (Relevant Comparison Test), який вважається історичним і зараз не використовується, оскільки був оновлений до формату MCT.

2. Однотемні тести керованої брехні (Directed-lie Comparison Test, скор. DLC) - DLC, DLC 2 та Hybrid DLC (HDLC) для версії поліграфа EyeDetect+ 2.0.

Крім того, додатково сформані **діагностичні/скринінгові формати тестів мобільного додатку VerifEye** для виявлення прихованої інформації за допомогою мобільного телефону, які поділяються на: VerifEye 3R Test та 4R Test (скор. V3R і V4R).

Види рішень, які може прийняти поліграфолог в залежності від обраного виду ним техніки тестування на поліграфі та отримання негативного результату після дослідження на поліграфі:

1. Психологічна установки на приховування виявлена (українська версія, назва адаптована до української вітчизняної системи наукових психологічних знань) або Deception Indicated (DI) (прямий переклад - обман виявлено). Даний висновк застосовується до технік, які включають в себе питання порівння та тестування було спрямовано на діагностику однотемної проблеми. Рішення DI у психофізіологічному дослідженні із застосуванням поліграфа означає, що (1) фізіологічні дані є стабільними та їх можна інтерпретувати, і (2) критерії оцінки, використані поліграфологом, привели його до висновку, що обстежуваний має установку на приховування щодо певного релевантного питання, яке досліджується.

2. Значна фізіологічна реакція виявлена або Significant Physiological Responses (SPR or SR) (прямий переклад - **значні** (не плутати з російським поняттям "значимі", яке наукового обгрунтування не має) фізіологічні реакції. Поняття "значимі" в рф ще може бути поганим перекладом з англійської - ЗНАЧНІ, оскільки в рф недбало ставляться з давних часів до усього американського навіть при його використанні). Даний висновок застосовується до технік, які також включають в себе питання порівняння, але тестування спрямовано на дослідження багатотемних проблем чи скринінгових досліджень та застосовані техніки не мають високої валідності і таким чином, можуть не давати високої достовірності отриманих результатів щодо наявності у людини психологічної установки на приховування інформації (обман виявлено), і, отже, результати краще повідомляти як наявність фізіологічної реакції, а не як висновок про наявність прямої психологічної установки на приховування інфрмації (обман виявлено) та свідомий оманливий намір обстежуваного.

3. Упізнавання виявлено або Recognition Indicated (RI) (прямий переклад - визнання отримано). Також слід розрізняти російський варіант назви "виявлено знання винної особи", який пов'язаний із застарілим американським тестом Guilty Knowledge Technique (GKT) або техніка на знання винного на заміну якому прийшов CIT (Concealed Information Test) або тест на приховану інформацію). Американські дослідники в подальшому прийшли до висновку, що данний формат тесту не встановлює установку на приховування інформації або обман, оскільки при тесті більше задіяна пам'ять людини та неусвідомлене впізнавання стимулу, який називає поліграфолог і який мав місце в ситуації вчинення злочину. Висновок щодо упізнавання стимулів в ході тесту застосовується до технік не спрямованих безпосередньо на виявлення обману. В такому дослідженні оцінюється пам'ять досліджуваного про конкретну деталь злочину, яка має бути невідома невинній тестуваній особі. Висновок щодо впізнавання певних дій або предметів злочину не може бути застосовано до скринінгових перевірок через іншу пародигму таких технік на поліграфі. Див.: Krapohl, McCloughan & Senter (2006); Ліккен (1959); Осугі (2011). Корисний та ефективний досвід застосування техніки CIT опублікували японські поліграфологи в 2019 році узагальнівши свій досвід в розслідуванні кримінальних справ (Див.: Izumi Matsuda, Tokihiro Ogawa, and Michiko Tsuneoka Broadening the Use of the Concealed Information Test in the Field. Front Psychiatry. 2019; 10: 24. Published online 2019 Feb 5. doi: 10.3389/fpsyt.2019.00024. - URL: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6370687/).

4. Когнітивне наватаження на приховування виявлено (українська версія, назва адаптована до української вітчизняної системи наукових психологічних знань) або Not Credible (прямий переклад - не заслуговує на довіру). Висновок застосовується при використанні сучасного поліграфа EyeDetect або мобільного додатку VerifEye.

Перелік використаних джерел:

1. Термінологічний довідник для наукової психофізіологічної детекції неправдивості (ПФД). За загальн. редак. Д. Крапол, М. Хендлер, Ш. Штурм. / Переклад О. Назаров, А. Лисенко: 3-е видання online. - К.: Американська асоціація поліграфологів (APA), 2018. - 133 с.

2. Нейт Гордон, Майк Гуглер, Реймонд Нельсон, Марк Хендлер, Дональд Крепол, Пем Шоу, Леонард Бірман Мета-аналітичне дослідження критеріальної точності валід-

них поліграфологічних методик / Переклад Д. Алєксєєва-Процюк, Д. Кушнір, М. Рудницький, О. Котловський (укр.): видання online. - К.: Американська асоціація поліграфологів (APA), 2023. - 141 с.

3. Izumi Matsuda, Tokihiro Ogawa, and Michiko Tsuneoka Broadening the Use of the Concealed Information Test in the Field. Front Psychiatry. 2019; 10: 24. Published online 2019 Feb 5. doi: 10.3389/fpsyt.2019.00024. - URL: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6370687

4. B. Jayne Purposeful Non-Cooperation - A Diagnostic Option of Deception. Polygraph Volume: 10 Issue: 3 Dated: (September 1981) Pages: 156-174

5. Nathan J. Gordon Essentials of Polygraph and Polygraph Testing. - Boca Raton, FL : CRC Press; 1st edition [2017].- 304 pages.

References

1. Nazarov O. A. Vydy rishen, yaki mozhe pryiniaty polihrafoloh v zalezhnosti vid obranoho vydu nym tekhniky testuvannia na polihrafi ta otrymannia nehatyvnoho rezultatu pislia doslidzhennia na polihrafi [Types of Decisions a Polygraph Examiner Can Make Depending on the Testing Technique Chosen and on Obtaining a Negative Result of a Polygraph Examination]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. Vol. 8, No. 6 (48). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2023.02. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/10682-vidi-rishen-yaki-mozhe-prijnyati-poligrafolog-v-zalezhnosti-vid-obranogo-vidu-nim-tekhniki-testuvannya-na-poligrafi-ta-otrimannya-negativnogo-rezultatu-pislya-doslidzhennya-na-poligrafi (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].